

Kabdebó Lóránt

Az idillben élő szörnyek

(Közelítések Lövetei Lázár László költői világához)

Ifjúságomban, egy buszutazáson Krakkó felé menet program szerint Ótátrafüred felé kerültünk. Amikor a Nagyszálló elé értünk, megállt a busz. Megkérdeztem egy idősebb kolléganőnket: most hol is vagyunk? Mire ő rutinosan válaszolta: a Nagyszálló elé érkezünk. Mi pedig, a késő téli ködben még az épületet sem láttuk. Visszafelé már élesen szikrázó napfényben érkezünk ugyanide. Csak akkor meg zavarunkban nem is gondoltunk arra, hogy gyönyörködni is lehetne a csodálatos panorámában. Aggódtunk, miként fogunk hazaérni. Zakopánében ugyanis elromlott a buszunk, és nehezen kisírt kölcsönbuszokkal, határoknál újabb és újabb átszállásokkal érkezünk vissza. Fialat voltam, és nem törődtem a veszélyekkel. Majd legközelebb – gondoltam. El is jutottam, előbb feleségemmel, majd családommal is a magam vezette autónkkal. Bár egyik alkalommal, a nyár végi – iskolakezdés előtti – kiránduláson, a kánikulát megszakító ránk szakadt záportól úgy megijedtem, hogy elkezdtem a sztrádán az étterem felé visszatolatni, egy mögülnök előszáguldó másik autó majdnem elsodort bennünket. Majdnem ott pusztultunk.

Közben azt is megtanultam, hogy nem minden arany, ami fénylik, „horatiusul”: az „arany középszer” nem is létezik. Akik ezen a csodás helyen laknak vagy üdülnek, azok is legjobb esetben csak töredékesen lehetnek – ha egyáltalán lehetnének – boldogok. Vegyük csak elő Szabó Lőrinc családi levelezését! *Huszonöt év*, meg *Harminchat év*. A feleséggel és annak volt barátnőjével, *A huszonhatodik év* gyászszonettjeinek hősnőjével. Háttérben a szálloda egyik ügyintézője feleségével, versek szintén hősnő-szeretőjével. És közben azt se felejtjük el, hogy mindez a Trianon utáni húszas években zajlik, a vidék már Csehszlovákiához tartozik, határok, pénzváltás is keseríti az élet élvezetét. Legutóbb pedig már csak Szlovákiába mehettünk, ez a „trianoni állam” is szétvált akkorra. De volt már EU! Határ ugyan nincs, de van különböző valuta. Apropos! Nincs határ? Magyarország köztársasági elnöke át sem mehetett a Duna-hídon, megkoszorúzni a Kárpát-medence valahai teljes egységét nemzetté szervező szent király szobrát. Élőben közvetítették a jelenetet a televízióban.

Szabó Lőrinc, egy indiai mítosz szavaival születésem idején versében ekként jellemezte ezt a huszadik századot: „Az idill szörnyekkel van tele.” De LLL, korunkbeli, idilli erdélyi tájak között élő költő, maradandó tanúságot tevő versek alkotója pedig kiterjeszti ezt a tanulságot a jövőt is fenyegető jelenbeli pillanatokra. Nézzhetjük köteteiben egymást: az idilljeiben folyton csalódó költő és az életét veszélyek rettegetésében élő olvasó.

De hol talált rá az aggályokkal teli beszédmódokra ez a költő, miként képes az idilli tájat lakó „pásztor” szemével éppúgy kétségbeejtő szakadékokra figyelmeztetni, mint az egymást keserítő lakosok környezetében élő „városi” ember viszontválaszaiban. Más-más hangnemben, hasonló vészeket megjeleníteni? Utánozva, ironikusan karikírozva a mediterrán bukolikus költészet hagyományát. Theokritosztól Hésziodoszon át Vergiliusig, sőt

akár Horatiusig, no meg talán éppen Dsidáig is? Mert nem iskolás – divatos kifejezéssel – PC-vel közelít hozzájuk, hanem életszagú érdekességüket fedezi fel. Kétségbeesésében. Saját élete és környezete által okosítva közelít, és lép be a hagyományos sorba.

Én meg beszédmódjának ehhez a közelítéséhez társulok mostan. Még ifjabb koromban, az egyetemen ókortörténésznek készültem. Az „aranykori” latin költészetéről írtam pályázati dolgozatot a forradalmat megelőző nyáridőben. De ugyanakkor kaptunk apámmal útlevelet, hogy a háború óta nem látott nagyanyámat meglátogathassuk Marosvásárhelyt. Előbb megírtam a dolgozatot, azután október 10-én elutaztunk. Hajnalban, a vonatban a csucsai kastélynál ébredtünk. Valaha Ady fogyasztotta itt borát, majd egy román miniszterelnök költő vásárolta meg, Octavian Goga, aki magyar tudását arra szentelte, hogy *Az ember tragédiáját* lefordítsa románra, kezdetben Ady barátja lehetett, aztán vitapartnere, majdani miniszterelnökségét, politikusi mivoltát inkább ne emlegessük. Apámmal egy teljes nappal töltöttünk Kocsárdon, a székely körvasútra való átszállásra várva, keserű csorbát ebédeltünk, és átszenvedve mindazt, amit Dsida Jenő legszebb versében szenvedhetett – a Passió erdélyi változatát. Csak a forradalom hírért hallva indultunk haza, de már csak Miskolcra értünk, így lemaradtam a forradalomról. Tettekben. De nem szellemében. Mert miről szólt a nyáron készített dolgozatom? Miként viszonyultak a latin aranykor költői az augustusi birodalom megszervezéséhez. Horatius és barátja, Augustus császár valahai tanuló társa, Vergilius, és a „békét” alakító imperátor száműzöttje, Ovidius. Borzsák professzorhoz írtam. Nagymestere volt ő a szavak és a grammatika sokértelműsége kivirágztatásának. Hiszen a magyar olvasók tévedésben voltak századok óta. Horatius nem az arany középszer és mértéktartás példája volt, és jól vélte Hermann Broch regényében, a század vészeit átélve, hogy Vergilius halálát nem annyira betegsége, mint osztálytársa félelme okozta, megijedt ugyanis, nehogy megsemmisítse az isteni költő a császári család és a pax romana eposzba emelését. Ő talán előbb kergette pusztulásba magát a családott, eltévődött műve megsemmisítésére készülő költőt. Vergilius ugyanis felfedezte az idill és a szörnyek viszonyát: *„parlagi csipkebokorról csügg biborszemű szőlő, / Míg érdes tölgyfák törzsén mézharmat aranylik”*. Az érdekesség ott van idillje és tudata között: *„Aki a kútaknak mélyéből néz fel a nappali égre, annak sötét az ég, és meglátja benne a csillagokat.”* Majd ennek a tudásnak kimondásáért száműzi a császár Ovidiust a Fekete-tenger zord partjára. Siránkozzon, pusztuljon ott, hogy mert szembeironizálni a birodalommal. A korukat nagyon is jól ismerő történetíró, Tacitus utóbb bemutatta, milyen is a világ hatalom vezérelte rendje. Kapcsolódik hozzá Déry Tibor remekműve, a *Niki*, melynek friss kiadását vittem olvasmányul magammal. Nyáron folyóiratban egy finomabban fogalmazó mottót választott még az író, ősszel a könyvben már érdeesen fogalmazót illeszt műve elé. Egy kutya ürügyén mutatja be világunk rendetlen rendjét. Méltóan választott tacitusi mottójához. És amikor Kozma Béla, a marosvásárhelyi Bolyai Líceum igazgatója figyelmeztetett, nehogy a magyar ifjúság belefusson valamilyen készülő csapdába, hálával nekiadtam okulásul a könyvet. *„Domitianust tehát, bár hirtelen haragú és éppen olyan zárkózott, mint amilyen engesztelhetetlen természet volt, Agricola józan, okos magatartásával szelídebbre hangolta, mert makacssággal, s a szabad gondolkodás hiú fitogtatásával nem hívta ki maga ellen a végzetet a hírnév kedvéért.”* *„...jöllehet Nerva Trajanus napról napra gyarapítja korunk áldásait, és a közbiztonság ma már nemcsak jámbor reménység, óhaj, hanem ennek az óhajnak szilárd biztosítéka is van, mégis emberi gyarlóságunk miatt a jóvátétel, az orvosság lassabban hat, mint a betegség. Amiképpen testünk is lassan növekszik és gyorsan pusztul el, ugyanúgy a szellemet is könnyebb elnyomni, mint új életre hívni... Hát még ha meggondoljuk, hogy tizenöt év alatt, ami nagy idő az emberi életben, sokan a véletlen balesetnek, a legtehetségesebbek pedig az uralkodó kegyetlenségének estek áldozatul!”* Hasonlóan kiváló érzékkel választja versei mottóit, szövegei természetes velejáróit LLL is a bukolikusnak látszó dialógusok élére. Nemcsak játszásból, de végtelen elkeseredéssel.

Miért írom mindezeket az életmetaforáimat bevezetőül LLL köteteiről beszélve? Mert hozzá tartoznak költészetéhez. Versei olvastán magamban ezekre az emlékeimre válok nyitottá. A legmagasabb fokon emlékeztetnek LLL mottói a magam megélt szörnyűségekre. És aki nem hiszi, szemezze csak sorban a nagy erdélyi költő mottóit.

* * *

De előbb lépjen bele a csapdába, melyet – úgy látszik – nekem is állított költőnk. 2016-ból keltezi előző kötetét, amelyet barátommal, a ma talán legkiválóbb magyar prózaíróval küldött át a határon. Az *Alkalmi* című kötetének egyik mottóját a latin aranykori költészet vérgőzös háttérére rálátó ifjabb Pliniustól bányászta: „*minden alkalom szülte alkotás befejezve már sokkal kevésbé hasznos és lebilincselő...*”, a másikat Csokonai Vitéz Mihálynál lelte: „*Az alkalmatosságra írott versek az aestheticusoknál már egészen nevetségbe mentek, legalább mindenkor gyanúsok...*” Mintha egész kötetét kicsinyellené. És le meri írni, nyitással a kötet élére. Aforizmáknak látszanak, ebben a korban csak ezt lehet leírni. Költészet helyett – forgácsokat? De hogy ezzel csapdát állít olvasói és kritikusai számára, azt csak most, utóbb veszem észre. Amikor bocsánatkérő levelemre ars poeticusi éllel fogalmazva válaszolja: „Aranyt tényleg nagyon szeretem, a kínlódását, a kételkedését (ilyen-olyan hitekben, önmaga tehetségében stb.) rendkívül szimpatikusnak (és őszintének-hitelesnek) gondolom, a töredékek iránti vonzódását úgyszintén – ha átjön valami csekélység ezekből a LLL-versekben, annak csak örülni tudok.” Ugyanis miért kellett lényegileg igazítani véleményemen? Mert amikor egy Székelyföld-esten élőben is találkoztunk, ezzel rontottam rá: „Köszönöm, megkaptam a könyved. Hogy lehet ily szar művet hozni világra? Kiadni? Aki ezt teszi, annak legalább egy Arany Jánosnak kellene lenned.” És most, hogy megemésztettem az *Alkalmit* folytató, bukolikus könyvét, rájöttem, hogy micsoda mélység rejtezik ezekben a töredékes alkalmiságokban. Írtam is gyorsan: „*A Miféle harag után újra kezembe akadt az Alkalmi. Kezdtém újra olvasni. És döbbenet jöttem rá, hogy zseniális. Nagyszerű korunkbéli költészet. Mintha Horatiust olvasnám. Vagy inkább Tacitust. Azt szoktam ugyanis mondani: a Borzsák Tacituszemináriumain tanultam meg József Attilát érteni. Most te következel. (Lehet, hogy neked Arany-értést köszönhetek majd?)*”

És az eclogák kettős könyve milyen mottóval kezdődik? Horatius zavartsága sugárzik át mostani jelenünkbe. Valaha már ezt felfedezte Puskin is, véres századokat vetítve egymásra: *O rus!* – idézi Horatiust, majd az orosz költő, szintén császártól függő, embertelen helyzetét láttatva, a keserű nyugalmat átidézi azzal, hogy cirill betűkkel átírja: *O Pycb!* LLL pedig egy magyar műfordító-költőt idéz: „*Ó, falu csöndje! Mikor térek haza újra? Mikor lesz / újra szabad könyvek közt, vagy szunnyadva, henyélve, / boldogan, otthon, az élet gondját végre felednem?*” Bede Anna fordítását használja, mert benne kiszemezheti a szabadságot gátló minden helyre és viszonyra alkalmazható utalásokat. Mert ennek a bukolikának a lényege: a falu, a pásztori nép éppúgy nem szabad a keserű környezeti valóságtól, amiként a könyvek, az olvasás és a városi élet sem, benne a családi léttel. Az élet gondját sehol sem lehet feledni. Mintha az álnaiv Pásztor nem tudná, mi pusztít a városban, és e pusztulásra miként válaszol „játékos” epigrammájában a Költő:

PÁSZTOR

*Jöszte, kerülj beljebb égerfa pados kalyibámba.
Mondd csak, tart-e a forró tánc, a kevély Babilonban?*

KÖLTŐ

*Tart bizony! és még sok gödölyédet fogja a farkas
elhurcolni a borsikabokrok barna tövére,
míg az Eufrátesz bedarálja az emberi szennyet!
Írtam is egy szomorú kisépigrammát a dologról,
már régóta hever kiadatlan a kéknoteszomban;
nem nagy vers, csak egy apró jelzés ronda korunkról –
hátha a boldog posteritas majd „megbecsülendi”.*

És jegyzetben mindjárt közli is a teljes, kétsoros sűrítményét korunknak:

„Igeképzés” a XXI. század elején

*Szeptember tizenegyre poénos replika készül:
egy tehenész „arabul”, száz arab „[B]ushlakodik”.*

Ez lesz a NULLADIK ECLOGA. Az *Alkalmi* utáni, a 2019-es *Miféle harag* című kötet mintadarabja. Mintha a nemzete sorsán szorongó nagyszerű Arany János, eposzok, balladák, meg a *Toldi*k között búsongva készítené magát megmutató, keserédes szöszöléseket. Hol be is fejezve, hol verstöredékek, felkiáltások közepette pőfögne. Legvilágosabban beszélve a maga „családi kör”-ében. Amire keserűen, zárójelben még talán akárha oda is írhatná: „gondolta a fene”. Pedig ő ezt gondolta. Miként így látja „bukolikusán” a maga „családi kör”-ében LLL is. Nem szavalva, nem keserűen kétségbeesve – inkább a kínlódását derűs poénokba csomagolva. Ifjúságom idején Ratkó Jóska barátom ezt valahogy így írta verscímbe: *Játék – komolyan*. Csak ő mindig tragédiába vezette. Miként, emlékszem, nagy megdöbbenésemre, a miskolci Tiszai pályaudvar előtt fél óráig idézte Weöres verseit, azok „tragic joy”-át kevesellve. Sanyi manó – legyintett, kevesellve. Miként én is, amikor az *Alkalmi* játékoságát elnézően kezeltem. Mert még nem értettem az eclogák tragikus gyönyörét, amint összefogja európai irodalmunk bukolikáját. Világirodalmat és vélt vagy valós „családi kör”-t egybeszerkesztve. Felfigyeltetve mind a szabadnak láttatott természetes világ (*Zöld*), mind a városi-közösségi lét (*Sivatag*) keserűségére. De túl ezen, a mindezt összekötő irodalom (könyvek: mottók) egymást kiegészítő kiüresedett, tragikusan értelmetlen konglomerátumára. Amelynek materiális élethelyzetére a mindenfelől szakadékok közé szorultak ironikus és gyönyört fullasztó panaszszavára oly igen jellemző LLL eddigi legfontosabb kötete – amelyre az elégiák könyvében is nemegyszer tájékoztató utalást nyit – *Két szék közt*. Írásom címéül, szintén tájékoztatásul, akartam ezt választani, csak filológiailag óvakodtam olvasóim félretájékoztatásától.

* * *

Felcsillan talán mégis valamilyen oximoron lehetősége ezekben a mindenünnen kétségbeesést sugalló beszédmódok által hetykén felvállalt elkeseredésből? Az egymásba tapadó összefüggés azután – talán éppen az egybetartozás csodájaként – egyfajta értelmet is feltételez ebben a széthulló világban? Miként erre ráutalhat az ELSŐ ECLOGA mottójának Lakatos István – egy sajnos nagyon is feledett nagy költőnk – fordította szövege: „Így hát, boldog öreg, mégis megtartod a földet...” Csakhogy ez a mottó fordított szerkezetet ad magának a versnek. Mely előbb szedi szét darabokra az ironizált bukolikussággal szétszabdalt világot – hogy utóbb felcsillantson valamilyen „boldog” képzetben megartható egésznek

a reményét. Remény? Kérdőjel helyett három ponttal nyitva hagyva mégiscsak a lényegét. Valamilyen isteni akarat valóban ezt a „megtartást” célozta volna meg? Avagy továbbra is meghagyja a meditálás esélyét – kinek is? A bukolika minden szereplőjének. Isteni, költői, pásztori, jó és rossz emberi akaratnak. Valaminek, ami ott lebeg a sorokban, várva az összeolvadás vagy a szétrobbanás lehetőségét egyszerre.

Ráébredt LLL bukolikája ezzel egy sajátos költői beszédmód alkotói sugárzására. Vergilius azért volt népszerű több mint évezreden át, mert egy gyermek születését ünnepelő pásztori hangú versezete, a NEGYEDIK ECLOGA a keresztény Isten pogány profétájává avatta. Horatius ódája, Szabó Lőrinc szerelmét gyászoló szonettjeinek végén a tragikus vég aere perennius megdicsőülését hirdeti; a költő horatiusi szavakkal mérlegeli valódi múltja és a képzelten átrendezett stilizált téridő mérhetőségét. De hogy Horatius császári rendet, a pax romanat dicséző ünnepi verse miként alakíthatja át a körülvevő napi valóságunkat, annak jómagam is tanúja lehettem. Van ugyanis Szabó Lőrincnek egy sokak által kifogásolt, mások által mellékesnek vélt verse, amely egy futball-világbajnoki döntőt követően majd egy hónapig csiszolódott a költő műhelyében. Elküldte a rádióba, ahol nem merték beolvasni, felolvasta ő tehát baráti körben Balatonfüreden. Ki is oktatták „megmondó” emberek, miként veszélyezteti bizony a hatalmasok rendjét ez a vers. Orvosprofesszor barátai pedig magyar „Százados ének”-ként magasztalták, maga dicsekedett el vele feleségének küldött levelében. Hát bizony, ez a bukolikus ódája ráértett arra a vészes feszültségre, amely nemsokára magát a forradalmat is ki tudta robbantani. Amit ő bukolikus soraiban megírt, összehangolva Csaba királyfi himnikus emlékezetével, azt a főváros népe, a futballvereség pillanatában az utcára sodródva, újságot égetve fejezte ki tüntetésével. Magam láttam, szememmel: akkor érkeztem Pestre, mert másnap kellett az egyetemen felvételiznem. És hogy az egyszeri megérzés nem csak véletlen volt, hadd igazoljam filológusként. Ciklust írt két nagy költőnk a forradalom leverése után, Szabó Lőrinc, és versébe szöve sorait, Illyés Gyula. Első darabja akárha az *Alkalmi* versei közé is beleilleszthető lenne, a maga ironikusan bukolikus, kifacsart dermesztő hangnemével. Özvegye el is küldte Miskolcra, amikor szülőhelye verset kért a költő emlékezetére. Le is közölte, szépen megköszönve a megye ideológiai főnöke egy-két évvel a forradalom után. Gondolható, mily nagyot néztem utóbb, amikor a költő lakásán hagyatékában a teljes ciklust megtaláltam. Bukolikusok hangján dicsőségről és gyászról dallott a költő. Majd kirázott a hideg, ijedtemben, mert akkor még jóval a rendszerváltás előtt voltunk. A teljes ciklus pedig beleillik a *Miféle harag* bukolikájába. És most meg még tovább azonosítom LLL versbeszédének hangnemét. A forradalom előtt, Illyés, bemutatva Szabó Lőrinc *Válogatott verseit*, az Arany János halála utáni legnagyobb költői esélyhez mérte barátját. Akkor pedig még csak a *Vereség után* kelt verset ismerhette. Közös versüknek még ironikus első darabja is csak eljövendő stílusbravúr lehetett.

Erdélyi barátaimmal beszélgetve, többen legjobb költőjüknek tartják Lövetei Lázár Lászlót. Ahogy mélyébe hatolok verseinek, amint beszédmódjának Horatiustól meg Arany Jánostól eredeztethető megszólalási módjára mind jobban kezdek figyelni, ahogy életem eseményeivel egybevettem bukolikusnak nevezett, családi körünkbe fogható indulatos verseit, egyre jobban rájöhettek, mennyire benne szól a létezésünk keserű, mégis reményre is hajló, rejtett, mégis felfejthető végiggondolása.

Amelyik éppúgy szólhat gyermeki versezetként, miként az *Alkalmi* nagyszerű felütésében teszi, glosszaként, epigrammába fojtva csempészi oda a maga véleményét a pásztori hangon verselő vetélkedő rokoni párbeszédbe. Hiszem, Horatius olvasói éppúgy keserűen mosolyogtak a versek mögé rejtett eseményekről olvasva, amiként mi kimutathatjuk filológus módon Arany, Szabó Lőrinc, Illyés korának eseményeit. És tudom, miként olvassuk LLL pásztori évódéseiben korunk vészét jósló jelenéseit.

Lövetei Lázár László versbeszédét meg kell tanulnunk. Ahhoz, hogy a szerzőt a nagy költők között érzékeljük elhelyezkedni, meg kell értenem sajátos világlátását. Azt, hogy a látszólagos pásztori költészet, a városi otthon és a természet lágy ölén pihenésül vágyott menedék ugyanannak a világnak két fele. Nem ellentétek, de az egyensúlyozást kereső kétségbeesés egymást kiegészítő megszólalásai. A rettenet „családi kör”-ének életre keltése. A szavak és a mondatok benne a versben robbannak szét, állandó karambolokra figyelhetünk fel – nem a baráti-rokoni beszélgetés résztvevői között, hanem – bármelyik résztvevő monológján belül. A jó és rossz, a biztos és bizonytalan nem a szereplőkkel osztódik, hanem mindegyik szereplő sajátos önpozicionálásában benne fetrengenek ezek az ellentétek. Ha aztán a párbeszéd szembefordítja a monológokat, akkor csak sokasodnak az érdes, művilleg mesterien megformált kitalációk. Akként, amint a történelem önmagát alakítja, amióta az emberben, a teremtésben elszabadult a szabad akarat. Csakhogy ebben a szabad akarattal viaskodó, elszabadult emberben állandón felrobban az ellentétek halma, kérdés, miként fedezi fel ez az ember azt, hogy saját keserves vívódásainak valahol, a felhőkben máris ott van a folytatása, sőt a végeredménye is. Amikor a „teremtés-akció” belénk lehelté ezt a szabad akaratot, a jóllét és a vétkelés esélyeit, ő már akkor is tudta, hozzáadta, mire vezet mindez. Tehát cselekvésünk közben annak a tudatával kell benne élni a világmindenségben, hogy ez egyben valamilyen céloksággal alakul közben olyanná, amilyenre mi formálni akarnánk. A bukolikus költők, a perzsáktól, görögöktől kezdve az abszurd módon mártírrá szenvedett Radnótiig, a beteg szívvel állandó függelemben létező Dsidáig ebben a kelepcebén éltek. Még akkor is, amikor sima rejtelmességgel dallamot hallanak verseik szövegei mellett, mögött, felett, alatt. Ezt aztán össze tudja fogni csodás módon T. S. Eliot éppúgy, amiként Weöres Sándor, Rilke, vagy a Költőnk és kora József Attilája.

És ekkor megjelenik LLL, és mindezt valami olyan érdességgel csomagolja alkotásába, hogy azt egyszerre Vica lánya is meg tudja érteni, és bármely, a világ sorsán döbbenet medítáló filozófus kollégája úgyszintén. Engem fejbe vág, Vica lányát álomba ringatja. A filozófust pedig beledöbbsenti: az emberi létezés véges lehetőségeibe. Az érdesen mesélő kétségbeesett embert szólaltatja meg úgy, hogy közben korlátaira ébresztve el tudja nyugtatni. Ráébreszt, ahogy minden felgerjedő kétségbeesésünkben valami végtelen bizalommal tudja versébe belefoglalni a nehezen viselhető életünk kínjának állandó feloldódását. Az állandóságról beszél érdesen, szenvedései közepette, ugyanakkor arra is képes, hogy mindebben elénk tárja a feloldódás lehetőségét. Nem elkövetkezésében, hanem egyidejűségében. Állandóságában. Az állandóság és narráció ütköztetésének érdessége – amint LLL verseiben benne élünk. Mindnyájan emberek. Születéstől végezetünkig, a világ pedig teremtésétől lezárultáig.

Ha van csodaként elmesélt vers a magyar lírában, akkor az *Alkalmi* első darabja: *Világtörténet Vica lányomnak*. A mottóvá emelt alcímével: „hogy ne féljen a Sötét Várostól”.

*kezdetben csak kő vala
s volt egy pici ablaka
s pókháló se volt azon
a parányi ablakon*

*egyszer (hétfő lehetett?)
az Úristen belesett
az ablakon – s a sötét
majd' kibökte a szemét*

*nosza gyertyát gyújt hamar
ugyan biza mit akar?
s innét már te is tudod
a teremtés-akciót:*

*hogyan teremtett sok-sok ezt
utána meg sok emezt
és teremtett lelkeket
és hogy mi vagyunk ezek
és teremtett egy falut
Szentdomokos-alakút
s persze mást is... várakat
s várak alá utakat
és hogy ez a sok-sok út
az idők végébe fut
midőn minden kő leszen...
no de ne búsulj ezen –*

*kezdetben is kő vala
s volt egy pici ablaka
s ha belestünk odaát
láttuk Isten Városát*

Csíksszentdomokos, 2015. február 16.

Társait keresem, legalább a magyar lírában. Kapásból sorolom: *Dante, A Sion-hegy alatt, Óda, Nagycsütörtök, Hálaadás*. Vetekszik népballadáinkkal. De leginkább a Bibliával. Mégpedig úgy, ahogy érdesen, ironikusan, mégis elnyugtatóan hallottam néhány írózenész előadásában a Petőfi Irodalmi Múzeum Irodalmi Jelen estjén. Mikor a rendezők már terelték a fogadásra a nagyérdeműt. Ők pedig hárman csak álltak a színpadon, oldalukon gitár, és eltökélten énekelték régies-bukolikus-székelyes szövegezésükkel a „világtörténetet”. Mert tudják, nekik tanúskodni kellett arról, ahogy az ember köré szövődött az eleve elrendelésben a szabad akarat kétségbeesése és nyugalma. Ahogy LLL versében is elkezdődik és bevégeződik valami, amelyben megszületik az élettelenből az élet. Mert az idők vége nem az, hogy „minden kő leszen...” Hanem a kezdet értelme: „láttuk Isten Városát”.

Amivel a kör bezárul. Az indulóképp ellentétére vált. Benne és általa megszületik a létezés oximoronjának megalkotása. A semmiből valami. Az értelmetlenből értelmes. Az emberben tudatosodik létezésének értelme. A hangyabolyból az Istenlátás megtapasztalhatásával a Város. Az Ószövetségből eljuthatunk az Újszövetség befogadásához. A mostpontra-szakadt narráció eljut az Alfától az Omegáig. A történelmet felváltja az abszolút időpillanat. A gyermeki izgatottság feloldódhat az alvás nyugalmaiban. A népballada érdesen elővezetett meséje ezzel véget is érhetne.

Mégis ez a vers nem ekként záródik. Az utána következő pontosításból sugárzik: „Csíksszentdomokos, 2015. február 16.” Ezt az Isten teremtetten „fix pontot” meséli LLL lányának. Lányának? Neki. Is. És tudja mesélni, mert önmagának is a hit akarásával mondja. És hallgat! Olvasóinak is. E szép regge talán hozzám is elér.

Lövetei Lázár László: *Alkalmi*, Sétatér Kulturális Egyesület, Kolozsvár, 2016, *Miféle harag*, Kárpát-medencei Tehetség gondozó Nonprofit Kft., Budapest, 2019